

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Історико – соціологічний факультет
Кафедра політології та соціології

" ЗАТВЕРДЖУЮ"
Проректор з навчальної роботи
_____ проф. Воробйов А.М.
" ____ " _____ 2008 року

Трудове право

Програма навчальної дисципліни

для студентів У курсу історико - соціологічного
факультету.

Освітньо-кваліфікаційний рівень СПЕЦІАЛІСТ

Спеціальність 6.010100 “Історія. Правознавство.”

Рівне – 2008

УДК 349.2.
ББК 67 305 р.
Д 79

Трудове право. Програма навчальної дисципліни. - РДГУ, 2008р. - 32 с.
Розробник: ст. викладач кафедри політології та соціології **Дубей В.І.**

Рецензенти: доцент кафедри філософії і соціальних наук РІС КСУ
Віленський Г.Л.;
кандидат історичних наук, доцент кафедри політології та соціології РДГУ
Терешко Ю.М.

Затверджено на засіданні кафедри політології та соціології РДГУ
Протокол № ____ від _____ 2008 р.

Затверджено вченою радою РДГУ
Протокол № ____ від _____ 2008 р.

УДК 349.2.
ББК 67. 305 р.
Д 79

© В.І.Дубей, 2008 р.

ВСТУП

Трудове право займає одне з провідних місць серед галузей сучасного права України. Його значення визначається роллю праці в суспільстві.

Предметом трудового права є сукупність трудових відносин, які виникають із застосування працівниками здатності до праці в суспільному виробництві, відносини по працевлаштуванню, матеріальному забезпеченню працівників, колективні правові та відносини та інші.

Основною **метою** викладання дисципліни „Трудове право” є формування у майбутніх спеціалістів навичок оволодіння сукупністю знань з правового регулювання трудових відносин, оскільки важливою передумовою прийняття виважених рішень у сфері управління, організації виробництва та праці є знання основних норм трудового права

Основними **завданнями** дисципліни є вивчення основних принципів та інститутів трудовою права, напрямів правового регулювання трудових відносин та тісно пов'язаних з ними відносин, набуття навичок роботи з нормативними актами, вміння застосовувати набуті теоретичні - знання у вирішенні практичних питань та конкретних професійних ситуацій у сфері правового регулювання трудових відносин

Програма нормативної дисципліни „Трудове право” складена відповідно до місця та значення дисципліни за структурно - логічною схемою, передбаченою освітньо-професійною програмою спеціаліста з напряму підготовки “Історія. Правознавство”, “Психологія. Правознавство” та охоплює всі змістовні модулі, визначені анотацією для мінімальної кількості годин, передбачених стандартом.

Тематичний план дисципліни “Трудове право України”

№	Назви тем	Кількість годин							
		Всього		Лекцій		Сем.		Сам.	
		С.	З.	С.	З.	С.	З.	С.	З.
1.	Загальнотеоретичні поняття про трудове право.	10		2		2		6	
2.	Колективний договір.	10		2		2		6	
3.	Трудовий договір.	10		2		2		6	
4.	Підстави припинення трудового договору.	10		2		2		6	
5.	Робочий час і час відпочинку.	10		2		2		6	
6.	Заробітна плата. Гарантії і компенсації.	10		2		2		6	
7.	Дисципліна праці та правові засоби її забезпечення.	8		1		1		6	
8.	Матеріальна відповідальність у трудовому праві.	8		1		1		6	
9.	Охорона праці.	10		2		2		6	
10.	Індивідуальні трудові спори.	10		2		2		6	
11.	Колективні трудові спори.	6		-		-		6	
12.	Нагляд і контроль за дотриманням законодавства про працю.	6		-		-		6	
	Всього	108		18		18		72	

ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ „

Тема 1. Загальнотеоретичні поняття про трудове право.

Зміст: Поняття та предмет трудового права як самостійної галузі права. Метод правового регулювання трудових відносин. Функції трудового права в сучасних умовах. Система трудового права і система трудового законодавства. Поняття і значення основних принципів трудового права. Поняття джерел трудового права. Класифікація джерел трудовою права та їх види. Загальне і спеціальне законодавство про працю. Дія нормативних актів у часі, просторі та за категоріями працівників.

Поняття і класифікація суб'єктів трудового права. Правовий статус суб'єктів, його види і зміст: трудова правосвідомість, суб'єктивні права і юридичні обов'язки, гарантії прав і обов'язків, відповідальність суб'єктів трудового права.

Тема 2. Колективний договір.

Зміст: Поняття колективного договору. Сторони колективного договору. Сфера укладання колективного договору. Порядок укладання колективного договору. Зміст колективного договору. Взаємні права та обов'язки сторін щодо врегулювання виробничих, трудових, соціально-економічних відносин. Колективні переговори. Порядок вирішення розбіжностей, що виникають під час ведення колективних переговорів. Строк чинності колективного договору. Реалізація колективного договору і контроль за його виконанням. Відповідальність за порушення колективного договору.

Тема 3. Трудовий договір.

Зміст: Поняття трудового договору. Трудовий договір як підстава виникнення трудових правовідносин. Відмінність трудового договору від суміжних цивільно-правових договорів, пов'язаних з працею (підряду, доручення та ін.). Порядок укладання трудового договору. Сторони та зміст трудового договору. Форма трудового договору. Строки трудового договору. Контракт як особливий вид трудового договору. Випробування при прийнятті на роботу. Поняття переведення на іншу роботу. Постійні і тимчасові переведення. Поняття переміщення і його відмінність від переведення. Зміна істотних умов праці.

Тема 4. Підстави припинення трудового договору.

Зміст: Класифікація підстав припинення трудового договору. Розірвання трудового договору з ініціативи працівника. Розірвання трудового договору з ініціативи власника (або уповноваженого ним органу). Додаткові підстави розірвання трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого органу з окремими категоріями працівників за певних умов. Порядок оформлення звільнення з роботи і здійснення розрахунку. Вихідна допомога.

Відповідальність за затримку проведення розрахунків і видачу трудової книжки.

Тема 5. Робочий час та час відпочинку.

Зміст: Поняття робочого часу і його тривалість. Нормальна, скорочена і неповна тривалість робочого часу. Поняття робочого тижня і його види. Поняття робочої зміни. Ненормований режим праці. Поняття надурочних робіт. Обмеження надурочних робіт і заборона залучення до них окремих категорій працівників.

Поняття і види часу відпочинку. Перерви протягом дня. Щотижневий відпочинок. Святкові дні. Щорічна відпустка та її види. Додаткові відпустки, їх види та тривалість. Підстави для надання соціальних відпусток. Творчі відпустки. Відпустки без збереження заробітної плати.

Тема 6. Заробітна плата. Гарантії і компенсації.

Зміст: Поняття заробітної плати. Загальні і спеціальні норми, що регулюють заробітну плату. Тарифна система і її елементи: тарифні сітки; тарифні ставки; тарифно-кваліфікаційні довідники. Форми і системи оплати праці. Порядок виплати заробітної плати. Обчислення середнього заробітку. Строки, місце і час виплати заробітної платні. Обмеження відрахувань із заробітної плати. Поняття гарантійних виплат. Гарантійні доплати. Компенсаційних виплати.

Тема 7. Дисципліна праці та правові засоби її забезпечення.

Зміст: Поняття дисципліни праці. Правила внутрішнього трудового розпорядку як метод забезпечення порядку на підприємстві, в установі, в організації. Обов'язки працівників і власника (або уповноваженого ним органу). Поняття заохочень. Види та порядок застосування заохочень за успіхи в роботі.

Поняття дисциплінарного проступку. Поняття і види дисциплінарної відповідальності. Порядок і строки застосування дисциплінарних стягнень. Органи правомочні застосовувати дисциплінарні стягнення. Оскарження і зняття дисциплінарних стягнень. Інші заходи впливу на порушників дисципліни праці.

Тема 8. Матеріальна відповідальність у трудовому праві.

Зміст: Поняття матеріальної відповідальності за шкоду, завдану підприємству, установі, організації, та її відмінність від майнової відповідальності за нормами цивільного права. Підстави і умови матеріальної відповідальності. Поняття категорії нормального виробничо-господарського ризику. Види матеріальної відповідальності. Індивідуальна і колективна (бригадна) матеріальна відповідальність. Письмові договори про повну матеріальну відповідальність. Визначення розміру шкоди. Порядок відшкодування заподіяної шкоди.

Тема 9 . Охорона праці.

Зміст: Поняття охорони праці за нормами трудового права.

Організація роботи з охорони праці та техніки безпеки на підприємствах. Розслідування та облік нещасних випадків на виробництві. Оформлення наслідків розслідування нещасних випадків. Порядок відшкодування шкоди, заподіяної працівнику ушкодженням його здоров'я при виконанні ним трудових обов'язків. Умови і додаткові гарантії праці жінок. Права неповнолітніх у трудових відносинах. Роботи, на яких забороняється застосування праці неповнолітніх. Праця інвалідів. Роботи, на яких забороняється застосування праці інвалідів.

Тема 10. Індивідуальні трудові спори.

Зміст: Поняття трудового спору. Класифікація трудових спорів.

Індивідуальні трудові спори.

Комісії по трудових спорах, їх компетенція. Строки звернення до комісії по трудових спорах. Виконання рішення комісії по трудових спорах.

Судовий порядок розгляду трудових спорів. Компетенція місцевих (районних, міських) судів по розгляду трудових спорів. Строки звернення до місцевого(районного ,міського) суду за вирішенням трудових спорів.

Виконання рішень місцевого(районного міського) суду з трудових спорів.

Тема 11. Колективні трудові спори.

Зміст: Порядок розгляду колективних трудових спорів. Причини виникнення колективних трудових спорів. Повноваження примирної комісії, трудового арбітражу, строки розгляду колективних трудових спорів у цих органах.

Повноваження Національної служби посередництва і примирення. Право на страйк. Визнання страйку незаконним і його правові наслідки.

Тема 12. Нагляд і контроль за дотриманням законодавства про працю.

Зміст: Нагляд і контроль за дотриманням законодавства про працю як гарантія охорони трудових прав працюючих. Органи, що здійснюють контроль за дотриманням законодавства про працю. Роль профспілок у контролі за дотриманням законодавства про працю. Повноваження трудових колективів і профспілкових комітетів підприємств, установ, організацій з контролю за дотриманням законодавства про працю.

Тематика лекцій

Тема 1. Загальнотеоретичні поняття про трудове право.

1. Поняття та предмет трудового права як самостійної галузі права.
2. Метод правового регулювання трудових відносин.
3. Функції трудового права в сучасних умовах.
4. Система трудового права і система трудового законодавства.

Тема 2. Колективний договір.

1. Поняття та сторони колективного договору.
2. Порядок укладання колективного договору.
3. Зміст колективного договору.
4. Колективні переговори.

Тема 3. Трудовий договір.

1. Поняття трудового договору.
2. Порядок укладання трудового договору.
3. Сторони та зміст трудового договору.
4. Форма трудового договору. Контракт як особливий вид трудового договору.
5. Строки трудового договору.
6. Випробування при прийнятті на роботу.

Тема 4. Підстави припинення трудового договору.

1. Класифікація підстав припинення трудового договору.
2. Розірвання трудового договору з ініціативи працівника.
3. Розірвання трудового договору з ініціативи власника (або уповноваженого ним органу).
4. Додаткові підстави розірвання трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого органу з окремими категоріями працівників за певних умов.

Тема 5. Робочий час та час відпочинку.

1. Поняття робочого часу і його тривалість.
2. Поняття надурочних робіт.
3. Поняття і види часу відпочинку.
4. Відпустка та її види.

Тема 6. Заробітна плата. Гарантії і компенсації.

1. Поняття заробітної плати.
2. Тарифна система і її елементи.
3. Форми і системи оплати праці.

- 4.Порядок виплати заробітної плати.
- 5.Поняття гарантійних виплат.
- 6.Компенсаційних виплати.

Тема 7. Дисципліна праці та матеріальна відповідальність у трудовому праві .

- 1.Поняття дисципліни праці.
- 2.Поняття заохочень. Види та порядок застосування заохочень за успіхи в роботі.
- 3.Поняття дисциплінарного проступку та дисциплінарної відповідальності.
- 4.Порядок і строки застосування дисциплінарних стягнень.
- 5.Поняття матеріальної відповідальності за шкоду, завдану підприємству, установі, організації.
- 6.Підстави і умови матеріальної відповідальності.

Тема 8 . Охорона праці.

1. Поняття охорони праці за нормами трудового права.
- 2.Розслідування та облік нещасних випадків на виробництві.
- 3.Порядок відшкодування шкоди, заподіяної працівнику ушкодженням його здоров'я при виконанні ним трудових обов'язків.

Тема 9. Індивідуальні трудові спори.

- 1.Поняття трудового спору та їх класифікація трудових спорів.
- 2.Комісії по трудових спорах, їх компетенція.
- 3.Судовий порядок розгляду трудових спорів.

Плани семінарських занять

Заняття 1. Загальнотеоретичні поняття про трудове право.

1. Поняття та предмет трудового права.
2. Метод правового регулювання трудових відносин.
3. Функції трудового права.
4. Система трудового права.

Реферати.

1. Функції трудового права.
2. Метод правового регулювання трудових відносин.
3. Місце трудового права в системі права.

Дати відповіді на питання.

1. Чи регулює трудове право відносини між людьми в процесі праці?
2. Чи є правомірним твердження, що трудові відносини завжди є відносинами колективної праці?
3. Назвіть методи та способи, використовувані трудовим правом для регулювання трудових відносин

Рекомендована література: 1,1; 1,6; 1,8; 1,12; 2,11.

Заняття 2. Колективний договір.

1. Поняття і сторони колективного договору.
2. Порядок укладання колективного договору.
3. Зміст колективного договору.
4. Реалізація колективного договору і контроль за його виконанням.
5. Відповідальність за порушення колективного договору.

Реферати:

1. Історія виникнення колективних договорів, етапи їх розвитку в Україні.
2. Загальна характеристика міжнародних правових норм, що регулюють порядок укладання колективних договорів.

Дати відповіді на питання:

1. Дайте визначення поняття колективного договору як правового інституту.
2. Які правові підстави укладання трудового договору ?
3. Якими нормативними актами регламентується зміст колективного договору ?
4. Який порядок укладання колективного договору ?

5. Як здійснюється контроль за виконанням колективного договору ?
6. Які види відповідальності передбачені за невиконання колективного договору ?

Практичні завдання.

Завдання № 1. Не збираючи загальних зборів трудового колективу для обговорення підсумків виконання колективного договору за 2002 рік і проекту колективного договору на 2003 рік, директор державного підприємства та профком склали і підписали колективний договір на новий рік, після чого директор видав наказ про те, що договір набрав чинності. Які порушення припущені при укладанні колективного договору?

1. Визначити момент часу, з якого колективний договір набуває чинності.
2. Яку відповідальність несуть сторони колективного договору за невиконання його умов?

Завдання № 2. При обговоренні проекту колективного договору надійшли пропозиції про включення в договір наступних положень:

- зниження заробітної плати на 10 % за порушення трудової дисципліни;
- скорочення відпустки прогульникам за дні прогулів;
- надання роботи працівникам відповідно до кваліфікації,

отриманої на курсах підвищення кваліфікації,

Якою є ваша думка про можливість включення перелічених пунктів до тексту колективного договору.

Рекомендована література: 1,9; 1,10; 2,13.

Заняття 3. Трудовий договір.

1. Поняття трудового договору.
2. Порядок укладання трудового договору.
3. Контракт.
4. Переведення та переміщення.

Реферати:

1. Контракт як особливий вид договору.
2. Випробування при прийнятті на роботу.
3. Сумісництво.

Дати відповіді на питання:

1. Дайте поняття і характеристику трудового договору.
2. Що є істотними умовами трудового договору ?
3. Які існують види трудових договорів ?
4. В якому порядку здійснюється прийом на роботу працівників.
5. Чим відрізняється переведення від переміщення ?

Практичні завдання

Завдання № 1. Громадянина Чуприну П.К. згідно з розпорядженням начальника цеху було допущено до виконання роботи, проте директор ТОВ „Світанок” наказу про прийняття на роботу Чуприни П.К. механіком не видав.

Чи може вважати громадянин Чуприна П.К., що з ним укладено трудовий договір.

Завдання № 2. Директор комбінату побутових послуг видав наказ про переведення перукаря з однієї перукарні в іншу, яка знаходиться в іншому районі міста. Перукар відмовився від переведення, мотивуючи це тим, що він тривалий час працює в цій перукарні і що у нього змінюються умови праці, пов'язані з довгими поїздками на нове місце роботи.

Чи є законним наказ директора.

Рекомендована література: 1,9; 1,10; 1,17; 1,18; 1,19;1,20; 2,7; 2,9; 2,11.

Заняття 4.Трудовий договір. Припинення трудового договору.

- 1.Класифікація підстав припинення трудового договору.
- 2.Розірвання трудового договору з ініціативи працівника.
- 3.Розірвання трудового договору з ініціативи власника (або уповноваженого ним органу).
- 4.Додаткові підстави розірвання трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого органу
- 5.Порядок оформлення звільнення з роботи і здійснення розрахунку

Дати відповіді на питання:

1. Якщо моральні правила не існують у письмовій формі, то звідки можна взяти критерій моральності як підстави звільнення за вчинення аморального проступку за п.3.ст.41 КЗпП України?
- 2.Який порядок звільнення при порушенні трудової дисципліни.
3. В зв'язку чим роботодавець звільняє працівника з роботи після закінчення строку контракту ?
- 4.Які підстави припинення трудового договору ?
- 5.Вкажіть особливості звільнення за ініціативою власника окремих категорій працівників.
8. В якому випадку при звільненні працівнику виплачується вихідна допомога ?

Практичні завдання.

Завдання № 1 Робітниця ВАТ „Дари полів” Кочерга С.Т. була затримана на прохідній підприємства з 3 кг. ковбаси, які було в неї було вилучено воєнізованою охороною. В зв'язку з цим охоронцями було складено відповідний акт. Кочерга С.Т не заперечувала факту крадіжки ковбаси. Голова правління ВАТ

„ Дари полів” видав наказ про звільнення з роботи Кочерги С.Т. на підставі п.8 ст.40 КЗпП України. Кочерга С.Т. звернулася до суду з позовом про поновлення її на роботі.

Яке рішення по справі повинен винести суд?

Завдання № 2 Завірюха М.І працювала диспетчером в комунальному підприємстві” Київелектротранс”.10.09.2003 р. вона подала заяву про звільнення за власним бажанням, а 27.09.2003 р. наказом директора вона була звільнена з роботи.30.09.2003 р. вона подала до відділу кадрів іншу заяву в якій відмовилась від звільнення і повідомила про свій намір залишитися на роботі. Проте їй було відмовлено в продовженні роботи , оскільки з своєю черговою заявою вона звернулася вже після видання наказу про її звільнення.

- 1.Чи були допущені порушення законодавства при звільненні Завірюхи М.І.?
- 2.Чи підлягає вона поновленню на роботі?

Рекомендована література: 1,9; 1,10; 2,8.

Заняття 5. Робочий час та час відпочинку.

- 1.Поняття робочого часу і його тривалість.
- 2.Нормальна, скорочена і неповна тривалість робочого часу.
- 3.Спеціальні режими робочого часу (вахтовий метод організації роботи; гнучкий графік роботи; ненормований режим праці)
- 4.Поняття і види часу відпочинку
- 5.Порядок залучення до роботи у вихідні та святкові дні.
- 6.Щорічна відпустка.

Реферати :

- 1.Надурочний робочий час.
2. Відпустки без збереження заробітної плати.
3. Додаткові відпустки в зв'язку з навчанням.

Дати відповіді на питання:

1. Що слід розуміти під робочим часом ?
2. Коли і для кого може бути встановлено неповний робочий день і неповний робочий тиждень.
3. На яких працівників поширюється ненормований робочий день і згідно з яким нормативним актом він встановлюється ?
4. Які ознаки надурочної роботи і в яких випадках вона допускається ? .
5. В якому порядку надається щорічна відпустка ?
- 6.Чи залежить тривалість відпустки від стажу роботи?
- 7.На що впливає робота на умовах неповного робочого часу?

Практичні завдання.

Завдання № 1. Порєбрик Т.К., разом з іншими вантажниками, відмовився від розвантаження вагону в надурочний час, мотивуючи це необхідністю

присутності на заняттях в вечірній школі. В зв'язку із простоем вагону і штрафними санкціями до залізничної станції, начальник станції своїм наказом притягнув до дисциплінарної відповідальності Порєбрика Т.К. разом з іншими вантажниками.

Чи були порушені в цьому разі права Порєбрика Т.К.?

Завдання №2 Інженер Петрова К.П. звернулася із заявою до директора підприємства з проханням встановити їй неповний робочий день, оскільки вона змушена здійснювати догляд за важко хворим батьком, що проживає з нею в одній квартирі, а також вона виховує дитину у віці до 12 років. Директор підприємства відмовив у проханні Петровій К.П., посилаючись на те, що умови виробництва не дозволяють йому дати згоду на встановлення неповного робочого часу і запропонував їй звільнитися за власним бажанням. Назвати підстави і порядок встановлення неповного робочого часу. Чи законні дії директора у цьому випадку?

Рекомендована література: 1,3; 1,9; 1,10; 1,16; 2,1; 2,2; 2,11.

Заняття 6. Заробітна плата. Гарантії та компенсації.

1. Поняття оплати праці та її структура.
2. Форми і системи оплати праці.
3. Порядок виплати заробітної плати.
4. Компенсаційних виплати.

Реферати:

1. Відрахування з заробітної плати.
2. Гарантійні виплати та гарантійні доплати

Дати відповіді на питання.

1. Дайте визначення поняття „заробітна плата”.
2. Назвіть основні системи заробітної плати, їх види.
3. Як проводиться оплата роботи працівників при відхиленні від нормальних умов праці, простій, брак, надурочний час.
4. Які виплати і доплати відносяться до гарантійних ?
5. Які виплати відносяться до компенсаційних ?
6. Чи можна назвати компенсацію витрат працівника пов'язаних з відрядженням - зарплатою?
7. Яка різниця між доплатою і надбавкою?

Практичні завдання.

Завдання № 1. На заводі у святковий день було залучено до роботи 5 працівників. Дирекція запропонувала їм інший день відпочинку, оплативши їм роботи у святковий день в однократному розмірі. Працівники відмовилися

від пропозиції, вимагаючи грошової оплати. Яке рішення має бути по цій суперечці?

Завдання № 2. Працівниця Галушка К.Т. у зв'язку з вагітністю була переведена на легшу роботу з меншою заробітною платою. Як вирішується в цьому випадку питання оплати праці?

Завдання № 3. Протягом 3-х місяців заступник директора підприємства виконував обов'язки директора. Чи має він право вимагати одержання різниці між його окладом та окладом директора за час виконання ним обов'язків директора?

Рекомендована література: 1,4; 1,9; 1,10; 1,14; 2,1; 2,2; 2,3; 2,11.

Заняття 7. Дисципліна праці та матеріальна відповідальність у трудовому праві.

1. Поняття дисципліни праці.
2. Поняття заохочень за успіхи в роботі, їх види та порядок їх застосування.
3. Поняття дисциплінарного проступку. Дисциплінарна відповідальність .
4. Дисциплінарні стягнення, порядок їх застосування, оскарження і зняття.
5. Поняття, підстави та умови матеріальної відповідальності за шкоду, завдану підприємству, установі, організації.
6. Визначення розміру шкоди та порядок її покриття.

Реферати:

1. Заходи впливу до порушників трудової дисципліни..
2. Матеріальна відповідальність роботодавця в трудових відносинах (за шкоду, заподіяну працівникові).
3. Види матеріальної відповідальності працівників.

Дати відповіді на питання.

1. Які методи можуть бути використані роботодавцем для забезпечення трудової дисципліни?
2. Яка система заходів заохочення працівників передбачена трудовим законодавством ?
3. Які заходи стягнення передбачені трудовим законодавством за порушення трудової дисципліни та порядок їх застосування ?
4. Визначте склад трудового правопорушення.
5. За якими ознаками матеріальна відповідальність в трудовому праві відрізняється від майнової відповідальності в цивільному праві?
6. Вкажіть підстави притягнення працівника до матеріальної відповідальності.
3. Дайте характеристику обмеженої матеріальної відповідальності працівників.

Практичні завдання.

Завдання № 1. Слюсар Садовніков Д.С. при шліфуванні деталей через недбалість допустив поломку станка. Бухгалтерія підприємства провела відрахування з його заробітної плати у повному розмірі заподіяних підприємству збитків. Садовніков Д.С. не погодився з цим і звернувся до комісії по трудових спорах підприємства? Яким має бути рішення по трудовому спору?

Завдання №2. Машков П. І. працював газоелектрозварником на ВАТ „Рівнесільмаш”. В зв’язку з тим, що він систематично допускав брак у роботі, голова правління ВАТ ”Рівнесільмаш” своїм наказом: позбавив його премії, зобов’язав відшкодувати підприємству матеріальні збитки, виніс догану.

1. Чи є правомірними дії голови правління ?
2. Які заходи могли бути застосовані до Машков П. І.?

Завдання №3. Водій маршрутного таксі Стеценко Л.М. проїжджаючи мимо школи, помітив що на проїжджу частину вибігли діти. Стеценко Л. М., щоб запобігти аварії направив машину на стовп тролейбусної лінії. В результаті машина була пошкоджена і тролейбусний рух було перервано на п’ять годин. Власник таксі та комунальне підприємство „Електротранс” подали позовні заяви до місцевого суду про стягнення з Стеценка Л. М. заподіяних збитків.

1. Яке рішення повинен прийняти суд ?

Рекомендована література: 1,9; 1,10; 1,26.

Заняття 8. Охорона праці.

1. Поняття охорони праці за нормами трудового права.
2. Організація роботи з охорони праці і техніки безпеки на підприємствах.
3. Розслідування та облік нещасних випадків на виробництві.
4. Порядок відшкодування шкоди, заподіяної працівнику ушкодженням його здоров'я при виконанні ним трудових обов'язків.

Реферати:

1. Правила охорони праці жінок, молоді, осіб з пониженою працездатністю.
2. Організаційно-правові форми і заходи забезпечення охорони праці.
3. Нагляд і контроль за охороною праці і відповідальність за її порушення.

Дати відповіді на питання.

1. Які права і обов'язки власника або уповноваженого ним органу в галузі дотримання охорони праці ?
2. Які обов'язки працівників по дотриманню охорони праці :
 - у випадках пов'язаних з виробництвом;
 - у нещасних випадках пов'язаних з виробництвом;

- у нещасних випадках пов'язаних з роботою;
3. Який порядок і строки розслідування, реєстрації та обліку нещасних випадків на виробництві ?
 4. Який порядок розслідування нещасних випадків по дорозі на роботу чи з роботи, в побуті ?
 5. Які види відповідальності передбачені нормативними актами за порушення правил по охороні праці і техніці безпеки ?

Практичні завдання.

Завдання № 1. Іванченко, яка потребує за медичним висновком переведення на більш легку роботу, подала про це заяву начальнику цеху. Останній відмовив у переведенні, посилаючись на відсутність такої роботи, і запропонував їй піти у відпустку без збереження заробітної плати. Як слід поступити Іванченко в цій ситуації?

Завдання № 2. Токареві Іванову була оголошена догана за роботу на верстаті без захисних окулярів, а слюсарю Петрову – за відмову від проходження медичного огляду. Через три дні ситуація повторилася. Директор заводу, отримавши згоду профкому, звільнив їх за п.3 ст.40 КЗпП України. Чи правомірні дії директора.

Рекомендована література: 1,9; 1,10; 1,13; 1,23; 1,24; 1,25; 2,5; 2,6; 2,12.

Заняття 9.Індивідуальні трудові спори.

1. Поняття індивідуальних трудових спорів .
2. Комісії по трудових спорах, їх компетенція.
3. Судовий порядок розгляду трудових спорів.

Реферати:

1. Роль профспілок у контролі за дотриманням законодавства про працю.
2. Відповідальність службових осіб за порушення законодавства про працю і правил з охорони праці.

Дати відповіді на питання.

1. Що вважається трудовим спором ?
2. Якими нормативними актами регулюється порядок розгляду трудових спорів ?
3. Яким чином організується комісія по трудових спорах, її компетенція ?
4. Який порядок розгляду справ в комісії по трудових спорах ?
5. Яка компетенція судів по розгляду трудових спорів ?
6. Який порядок розгляду трудових спорів в суді ?

Практичні завдання

Завдання № 1 .Комісія по трудових спорах прийняла рішення про повернення незаконно утриманих грошей з водія Ониська Б. Л., проте головний бухгалтер ВАТ” Атлас” відмовилась виконувати рішення КТС. Що повинен зробити Онисько Б. Л. для захисту своїх прав?

Завдання № 2. Наказом директора приватного підприємства „Тиса” майстра цеху Постигача Б. Д. було тимчасово переведено начальником цеху, з чим він не погодився. Який орган вирішуватиме цю суперечку? Яким має бути рішення?

Завдання № 3. За порушення трудової дисципліни токар Петренко С. К. був звільнений з роботи за п.3 ст.40 КЗпП України. Вважаючи звільнення неправильним, Петренко звернувся до суду з позовом про поновлення на попередній роботі. Ухвалою суду позивачеві було відмовлено у прийнятті позовної заяви з тих мотивів, що вона не зверталася за вирішенням спору до комісії по трудових спорах.

Рекомендована література: 1,2; 1,9; 1,10; 2,11; 2,14.

Питання для підготовки до заліку з курсу

1. Поняття та предмет трудового права України.
2. Метод та функції трудового права України.
3. Система трудового права України.
4. Принципи трудового права України.
5. Джерела трудового права України.
6. Основи правового регулювання зайнятості населення і працевлаштування.
7. Поняття суспільних трудових відносин та трудових правовідносин.
8. Суб'єкти трудового права.
9. Умови виникнення трудових правовідносин.
10. Підстави виникнення трудових правовідносин.
11. Зміст трудових правовідносин.
12. Поняття колективного договору.
13. Колективні переговори по укладенню колективного договору.
14. Порядок укладення колективного договору.
15. Зміст колективного договору.
16. Контроль за виконанням колективного договору.
17. Відповідальність за невиконання зобов'язань, передбачених колективним договором.
18. Поняття колективних угод та їх види.
19. Поняття та значення трудового договору.
20. Зміст трудового договору.
21. Загальний порядок укладення трудового договору.
22. Строк трудового договору.
23. Підстави припинення трудового договору.
24. Переведення на іншу роботу та переміщення на інше робоче місце.
25. Трудова функція, місце роботи за трудовим правом, професія, спеціальність, кваліфікація працівників.
26. Випробування при прийнятті на роботу.
27. Трудова книжка. Порядок ведення трудової книжки.
28. Поняття і основні види робочого часу.
29. Нормальна і скорочена тривалість робочого часу.
30. Неповний робочий день, тиждень.
31. Надурочні роботи і порядок їх застосування.
32. Поняття і види часу відпочинку.
33. Поняття і види відпусток.
34. Щорічна основна відпустка і порядок її надання.
35. Додаткові відпустки, їх види і порядок надання.
36. Відпустки без збереження заробітної плати.
37. Додаткові відпустки у зв'язку з навчанням.
38. Поняття оплати праці, заробітної плати.

39. Структура заробітної плати.
40. Система оплати праці.
41. Гарантійні виплати та їх види.
42. Гарантійні доплати та їх види.
43. Компенсаційні виплати та їх види.
44. Поняття і значення дисципліни праці.
45. Правове регулювання внутрішнього трудового розпорядку.
46. Заохочення, їх види.
47. Дисциплінарні стягнення, порядок їх застосування, оскарження і зняття.
48. Матеріальна відповідальність за шкоду заподіяну підприємству.
49. Види матеріальної відповідальності.
50. Заходи громадського впливу, що застосовуються в разі порушення трудової дисципліни.
51. Поняття охорони праці, її правове регулювання.
52. Принципи правової охорони праці.
53. Обов'язки власника по охороні праці.
54. Обов'язки працівника по охороні праці.
55. Нормативна база охорони праці.
56. Розслідування і облік нещасних випадків.
57. Правила охорони праці жінок, молоді, осіб з пониженою працездатністю.
58. Відшкодування власником підприємства (уповноваженим ним органом) в трудових відносинах за шкоду заподіяної працівникові каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я працівника.
59. Поняття трудових спорів.
60. Види і причини виникнення трудових спорів.
61. Органи, що розглядають трудові спори.
62. Порядок і строки розгляду індивідуальних трудових спорів.
63. Підвідомчість трудових спорів.
64. Розгляд індивідуальних трудових спорів в КТС та суді.
65. Право на страйк і його реалізація.

Питання на самостійне вивчення

1. Відмежування трудового права від суміжних галузей права (цивільного, адміністративного права, права соціального забезпечення).
2. Поняття основних принципів трудового права.
3. Принципи, що виражають політику держави в галузі правового регулювання ринку праці і ефективної зайнятості.
4. Принципи, що визначають застосування умов праці.
5. Принципи, що визначають охорону трудових прав працівників.
6. Зміст основних принципів трудового права.
7. Поняття джерел трудового права.
8. Класифікація джерел трудового права та їх види.
9. Загальна характеристика найважливіших джерел трудового права.
10. Підзаконні акти як джерела трудового права.
11. Локальні нормативно-правові акти.
12. Дія нормативних актів у часі, просторі та за категоріями працівників.
13. Правовий статус суб'єктів, його види і зміст.
14. Громадяни (працівники) як суб'єкти трудового права.
15. Підприємства, установи, організації і фізичні особи як суб'єкти трудового права.
16. Власник підприємства, установи, організації або уповноважений ним орган як суб'єкт трудового права.
17. Адміністрація державних і комунальних підприємств як суб'єкт трудового права.
18. Трудовий колектив як суб'єкт трудового права.
19. Профспілки як суб'єкти трудового права.
20. Причини виникнення колективних трудових спорів.
21. Порядок вирішення розбіжностей, що виникають під час ведення колективних переговорів.
22. Строк чинності колективного договору.
23. Реалізація колективного договору і контроль за його виконанням.
24. Відповідальність за порушення колективного договору.
25. Сумісництво та суміщення робіт та професій.
26. Поняття переведення на іншу роботу.
27. Постійні і тимчасові переведення.
28. Умови та порядок переведення на іншу роботу.
29. Поняття переміщення і його відмінність від переведення.
30. Зміна істотних умов праці.
31. Особливості переведення на більш легку роботу за станом здоров'я, а також вагітних жінок і жінок, що мають дітей віком до трьох років.
32. Розірвання трудового договору на вимогу профспілкового органу.
33. Порядок оформлення звільнення з роботи і здійснення розрахунку.
34. Вихідна допомога.
35. Відповідальність за затримку проведення розрахунків і видачу трудової книжки.

- 36.Правила внутрішнього трудового розпорядку як метод забезпечення порядку на підприємстві, в установі, в організації.
- 37.Органи правомочні застосовувати дисциплінарні стягнення.
- 38.Оскарження і зняття дисциплінарних стягнень.
- 39.Поняття категорії нормального виробничо-господарського ризику.
- 40.Види матеріальної відповідальності.
- 41.Поняття, випадки обмеженої матеріальної відповідальності.
- 42.Поняття і випадки повної матеріальної відповідальності.
- 43.Індивідуальна і колективна (бригадна) матеріальна відповідальність.
- 44.Письмові договори про повну матеріальну відповідальність.
45. Визначення розміру шкоди та порядок відшкодування .
46. Умови і додаткові гарантії праці жінок.
- 47.Права неповнолітніх у трудових відносинах.
- 48.Праця інвалідів. Роботи, на яких забороняється застосування праці інвалідів.
49. Повноваження примирної комісії, трудового арбітражу.
50. Порядок розгляду колективних трудових спорів
51. Повноваження Національної служби посередництва і примирення.
52. Право на страйк. Визнання страйку незаконним і його правові наслідки.
- 53.Нагляд і контроль за дотриманням законодавства про працю як гарантія охорони трудових прав працюючих.
- 54.Органи, що здійснюють контроль за дотриманням законодавства про працю.
- 55.Роль профспілок у контролі за дотриманням законодавства про працю.
- 56.Повноваження трудових колективів і профспілкових комітетів підприємств, установ, організацій з контролю за дотриманням законодавства про працю.
57. Відповідальність службових осіб за порушення законодавства про працю і правил з охорони праці.

ТЕСТИ З ПРЕДМЕТУ „ ТРУДОВЕ ПРАВО”

Завдання 1.

Джерелами трудового права України вважаються...

1. норми моралі .
2. звичаєве право.
3. тарифи.
4. постанови Кабінету Міністрів України

Завдання 2.

Роботодавцем вважається...

1. власник майна підприємства.
2. заступник директора по роботі з персоналом.
3. вкладник господарського товариства.
4. акціонер закритого акціонерного товариства.

Завдання 3.

Колективний договір підлягає...

1. повідомній реєстрації.
2. реєстрації в державній нотаріальній конторі.
3. реєстрації в Міністерстві юстиції.
4. реєстрації в Міністерстві праці та соціальної політики .

Завдання 4.

Відповідальність за невиконання зобов'язань, встановлених колективним договором, може бути...

1. адміністративною.
2. фінансовою.
3. цивільною.
4. якою завгодно.

Завдання 5.

Строк випробування працівника при прийнятті на роботу не може перевищувати ...

1. одного місяця.
2. трьох місяців.
3. шести місяців.
4. дев'яти місяців.

Завдання 6.

В період випробування на працівників законодавство про працю поширюється...

1. на всі категорії працівників .
2. крім працівників, які пройшли по конкурсу .
3. винятково на державних службовців

4. тільки на працівників суду.

Завдання 7

Працівникам, прийнятим на роботу вперше, трудова книжка оформлюється не пізніше ...

1. 5 днів після прийняття.
2. 8 днів після прийняття.
3. 12 днів після прийняття.
4. 20 днів після прийняття.

Завдання 8

Підставою припинення трудового договору є...

1. рішення суду.
2. домовленість між працівником і роботодавцем.
3. угода сторін.
4. обрання депутатом міської, районної, обласної Ради.

Завдання 9.

Працівник може розірвати трудовий договір, укладений ним на невизначений строк, за умови попередження ним роботодавця за...

1. один день.
2. сім днів.
3. два тижні.
4. три місяці.

Завдання 10.

Роботодавець може розірвати трудовий договір з працівником у випадку...

1. скоєння ним аморального проступку
2. появи на роботі у нетверезому стані.
3. вступу до політичної партії.
4. запізнення на роботу на 1 годину.

Завдання 11.

Нормальна тривалість робочого часу працівників не може перевищувати ...

1. 27 годин на тиждень.
2. 36 годин на тиждень.
3. 40 годин на тиждень.
4. 41 годину на тиждень.

Завдання 12.

Тривалість роботи напередодні святкових, неробочих і вихідних днів скорочується на...

1. 50 хвилин.
2. 1 годину.
3. 2 години.
4. 3 години.

Завдання 13.

Неповний робочий час встановлюється...

1. законодавцем.
2. Кабінетом Міністрів України для окремих категорій працівників.
3. за погодженням між працівником і роботодавцем.
4. профспілковим комітетом.

Завдання 14.

Ненормований робочий день встановлюється для ...

1. будь – якого працівника.
2. працівників, зайнятих на підземних роботах
3. встановлюється для певної категорії працівників у разі неможливості нормування часу робочого процесу.
4. повнолітніх працівників.

Завдання 15.

До надурочних робіт забороняється залучати...

1. чоловіків, які мають дітей віком до трьох років.
2. осіб, молодших вісімнадцяти років.
3. працівників, які, навчаються у вищих навчальних закладах без відриву від виробництва.
4. осіб із зниженою працездатністю.

Завдання 16.

Щорічна основна відпустка надається працівникам тривалістю не менш як...

1. 21 робочий день.
2. 24 календарних дні.
3. 30 календарних днів
4. 40 календарних днів.

Завдання 17.

Працівникові може бути надана відпустка без збереження заробітної плати у випадку...

1. заручин.
2. одруження

3. поїздки до родичів.
4. написання дипломної роботи.

Завдання 18.

Розмір мінімальної заробітної плати встановлюється...

1. Верховною Радою України за поданням Кабінету Міністрів України.
2. Президентом України
3. Кабінетом Міністрів України.
4. Міністерством праці та соціальної політики України.

Завдання 19.

Законодавством України передбачено наступний вид регулювання заробітної плати...

1. опосередкований.
2. державний, договірний.
3. на власний розсуд роботодавця.
4. на вимогу працівника.

Завдання 20

При кожній виплаті заробітної плати загальний розмір відрахувань не може перевищувати...

1. 5 відсотків.
2. 10 відсотків.
3. 20 відсотків.
4. 55 відсотків.

Завдання 21.

За шкоду, заподіяну роботодавцеві при виконанні трудових обов'язків, винні працівники несуть відповідальність ...

1. матеріальну .
2. цивільну.
3. адміністративну.
4. службову.

Завдання 22.

Покриття шкоди працівниками у повному розмірі провадиться:

1. згідно розпорядження роботодавця.
2. за рішенням суду.
3. за рішенням профспілкового комітету.
4. за рішенням загальних зборів трудового колективу.

Завдання 23.

Роботодавець може відсторонити працівника від роботи за умови...

1. ухилення його від обов'язкового медичного огляду .

2. споживання їжі на робочому місці.
3. неодноразове дострокове залишення робочого місця до закінчення робочого дня.
4. систематичного створення ним конфліктних ситуацій в трудовому колективі.

Завдання 24.

За порушення трудової дисципліни до працівника може бути застосовано один з таких заходів

1. догана, звільнення.
2. штраф, догана.
3. попередження, переведення на іншу роботу.
4. звільнення, штраф.

Завдання 25.

Дисциплінарні стягнення застосовуються:

1. керівником структурного підрозділу.
2. роботодавцем.
3. роботодавцем за погодженням з профспілковим комітетом.
4. головою комісії по трудових спорах.

Завдання 26.

Контроль за додержання вимог нормативних актів про охорону праці покладається на...

1. роботодавця .
2. трудовий колектив структурного підрозділу підприємства.
3. примирну комісію.
4. комісію по трудових спорах.

Завдання 27.

Додаткова відпустка працівникам, які мають дітей надається тривалістю...

1. 5 календарних днів.
2. 5 робочих днів.
3. 7 календарних днів.
4. 7 календарних днів без врахування неробочих і святкових днів.

Завдання 28.

Медичні огляди є обов'язковими для осіб ...

1. зайнятих на важких роботах.
2. зайнятих на будь – яких роботах.
3. які працюють на державних підприємствах.
4. молодших за 22 роки.

Завдання 29.

Органами, які розглядають трудові спори є...

1. комісії по трудових спорах, суди(міські або районні).
2. правові інспекції по контролю за дотриманням трудового законодавства міських, районних центрів зайнятості.
3. республіканські, обласні комітети галузевих профспілок.
4. Уповноважений Верховної ради України з захисту прав людини

Завдання 30.

Працівник може звернутися до комісії по трудових спорах у строк...

1. один місяць з дня, коли він дізнався про порушення свого права.
2. два місяці з дня, коли він дізнався про порушення свого права.
3. три місяці з дня, коли він дізнався про порушення свого права.
4. без обмеження будь – яким строком.

Завдання 31.

Комісія по трудових спорах зобов'язана розглянути трудовий спір у строк...

1. 5 - денний з дня подання заяви.
2. 7 - денний з дня подання заяви.
3. 15 - денний з дня подання заяви.
4. 20 - денний з дня подання заяви.

Завдання 32.

Рішення комісії по трудових спорах може бути оскаржено до...

1. міської, районної прокуратури.
2. міського, районного суду.
3. міської, обласної ради профспілок
4. міського, районного органу внутрішніх справ.

Нормативно-правові акти та література

1. Нормативно – правові акти

- 1.1. Загальна декларація прав людини. Прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня 1948 р. // Док. ООН/PES/217-A.
- 1.2. Конвенція МОП 1949р. Про застосування принципів права на організацію та на ведення колективних переговорів (№98).
- 1.3. Конвенція МОП 1970р. Про щорічні оплачувані відпустки (№132).
- 1.4. Конвенція МОП 1970 р. Про встановлення мінімальної заробітної плати (№131).
- 1.5. Конвенція МОП 1949 р. Про охорону заробітної плати (№95).
- 1.6. Хартія основних прав працівників. Європейський союз 1989р.
- 1.7. Угода про партнерство та співробітництво між Україною і Європейськими співтовариствами та їх державами-членами.// Комп'ютерна інформаційно-довідкова система „Консультант”.
- 1.8. Конституція України. Закон України від 28 червня 1996 р. №254к/96-вр. //ВВР,-1996,-№30.
- 1.9. Кодекс законів про працю України з постатейними матеріалами // Відповідальні редактори В. М. Вакуленко, О. П. Товстенко, за станом законодавства на 01.11.1997 Київ, Юрінком, 1997.
- 1.10. Науково-практичний коментар до законодавства України про працю і// Б.С. Стичинський, І. В. Зуб, В. Г. Рогань, Київ, „А.С.К.”, 2001.
- 1.11. Кодекс законів про працю України (за станом на 20.11.2005.).-Київ, Атіка, 2005.
- 1.12. Про зайнятість населення. Закон України від 1 березня 1991р. //ВВР.-1991.-№14.
- 1.13. Про охорону праці. Закон України від 14 жовтня 1992р. //ВВР.-1992.-№49.
- 1.14. Про оплату праці. Закон України від 24 березня 1995р. //ВВР.- 1995.-№17.
- 1.15. Про колективні договори і угоди. Закон України від 1 липня 1993р. //ВВР.-1993.-№36
- 1.16. Про відпустки. Закон України від 15 листопада 1996р. //ВВР.-1997.-№2.
- 1.17. Про роботу за сумісництвом працівників державних підприємств, установ, організацій. Постанова Кабінету Міністрів України від 3 квітня 1993р. №245. // Зп Уряду України.-1993.-№9.
- 1.18. Про трудові книжки працівників. Постанова Кабінету Міністрів України від 27 квітня 1993р. №301. // Зп Уряду України.-1993.-№10.
- 1.19. Положення про порядок укладення контрактів при прийнятті (найманні) на роботу працівників. Введено Постановою Кабінету Міністрів України від 19 березня 1994р. №170. //ЗП України.-1994.-№7.
- 1.20. Типова форма контракту з працівником. Затверджена Наказом Мінпраці

України від 15 квітня 1994р. №23. //Людина і праця: Інформаційний бюлетень Міністерства праці України.-1994.-№6; 1995.№6.

1.21.Про гарантії та компенсації для працівників, які направляються для підвищення кваліфікації, підготовки, перепідготовки, навчання інших професій з відривом від виробництва. Постанова Кабінету Міністрів України від 28 червня 1997р. №695. //Офіційний вісник України.-1997.-Число 28.

1.22.Про гарантії та компенсації при переїзді на роботу в іншу місцевість. Постанова Кабінету Міністрів України від 2 березня 1998 р. №255. //Урядовий кур'єр.-1998.-26 березня.

1.23.Положення про розслідування нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на підприємствах, в установах і організаціях. Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 25 серпня 2004. №623. // Зп України.-1994.-№1;

1.24.Типове положення про державну інспекцію охорони праці Державного комітету України по нагляду за охороною праці від 19 червня 1995р. №92. //Законодавство України про охорону праці: збірник нормативних документів. -К.,1995.-Т.4.

1.25.Типове положення про навчання, інструктаж і перевірку знань працівників з питань охорони праці. Введено Наказом Державного комітету України по нагляду за охороною праці від 4 квітня 1994р. №30.

1.26.Примірне положення про відомчі заохочувальні відзнаки. Введено Указом Президента України від 13 лютого 1997р. № 134/97.

1.27.Типовые правила внутреннего трудового распорядка для рабочих и служащих предприятий, учреждений, организаций. Утвержденные Постановлением Госкомтруда СССР и Секретариата ВЦСПС от 20 июля 1984г. //Бюллетень Госкомтруда СССР.-1984.-№11.

2.Додаткова література

2.1.Карпенко Д. О. Трудове право України: Курс лекцій. — К.: МАУП, 1999. — 182 с.

2.2.Класифікатор професій. – К.: Юрінком Інтер, 2006.- 544 с.

2.3.Коллективні трудові спори. Збірник нормативних актів/ За заг. ред. В.М. Руденка. – К.: Юрінком Інтер, 2006.- 384 с.

2.4.Михеев В. А. Основы социального партнерства: теория и политика: Учеб. для вузов. — М., 2001.

2.5.Основы охорони праці: Посібник / В. Жидецький, В. Джигирій та О. Мельников. — Львів, 1999.

2.6.Пилипенко П. Способи укладення трудового договору // Право України. — 2001. — № 4.

2.7.Прокопенко В. І. Трудове право України: Підручник. — Х.: Фірма «Консум», 1998. - 468 с

2.8.Прокопенко В.І. Практикум з трудове права України: Навчальний посібник. — Х.: Фірма «Консум», 1999. — 166 с.

2.9.Реус О. Вікові межі працездатності неповнолітніх: адаптація українського законодавства до міжнародних угод // Право України. — 1998. — № 5.

- 2.10.Трудове право України/ за ред. П.Д. Пилипенка. – К.2003.
- 2.11.Трудове право України: Практикум / Г.І. Чанишева, Н. Б. Болотіна, Т. М. Додіна, О. Л. Олейніков. - К.: Юрінком Інтер, 1999. - 246 с.
- 2.12.Трудове законодавство / Уклад. О.Примакова. - Х.: Фактор, 2001. - 390 с.
- 2.13.Трудове право України: Підручник / За ред. Н.Б. Болотіної, Г.І. Чанишевої. — 2-ге вид., стер. — К.: Т-во "Знання", КОО, 2001. - 559 с.
- 2.14.Трудовое право Украины.— Х.: «Одиссей»,1999.— 480 с.
- 2.15.Трудовое право в вопросах и ответах: Учебно-справочное пособие / Под. ред. В.В. Жернакова.— Х.: «Одиссей», 2000. — 599 с.
- 2.16.Хуторян Н.М.Трудове право. Академічний курс. – К.: АСК, 2004.- 608 с.
- 2.17.Шамшина І. Щодо концепції законодавства України про охорону праці // Право України. — 1998. — № 4.
- 2.18.Яресько А. Розгляд колективних трудових спорів (конфліктів) // Право України. — 1998. — № 8
- 2.19.Яресько А. Поліпшення механізму розгляду індивідуальних трудових спорів// Право України. – 2000. - №10.

3.Інтернет - ресурси

- 3.1.<http://zakon.rada.gov.ua/>
- 3.2.<http://www.kmu.gov.ua/>
- 3.3.<http://www.lawbook.by.ru/>
- 3.4.<http://www.uaправо.net/index.htm>
- 3.5.<http://ebk.net.ua/index.htm>
- 3.6.<http://www.yurincom.kiev.ua/>
- 3.7.<http://www.justinian.com.ua/>
- 3.8.<http://www.scourt.gov.ua/>
- 3.9.<http://www.ulf.com.ua/>
- 3.10.<http://vuzlib.net/27/>
- 3.11.<http://pravoznavec.com.ua/>
- 3.12.<http://www.ia.org.ua/>
- 3.13.<http://revenchik.narod.ru/>
- 3.14.www.franko.lviv.ua/

Автор програми

ст. викладач Дубей В.І.

Завідувач кафедри

к.і.н., доц. Терешко Ю.М.